

Dr. Jozef Goossenaerts

G. DE SMET

Toen hij al op zijn ziekbed gekluisterd lag, heeft Dr. Goossenaerts, die honderd jaar geleden geboren werd en aan wie dit jaar de Campo-Santoherdenking is gewijd, aan één van zijn kennissen gezegd: „*Ik maak mij geen illusies. Over enkele jaren zal ik vergeten zijn.*” Deze uitspraak tekent de bescheidenheid van de man, die steeds op het tweede plan en werkend op de achtergrond het geestelijke, wetenschappelijke en sociaal-politieke leven van Vlaanderen op beslissende wijze heeft bepaald. Zij is wellicht de uitdrukking van een zekere gelatenheid en berusting als gevolg van de naoorlogse belevenissen, misschien ook een poging om de rol die hij zijn hele leven lang als geheim leider en voorman gespeeld heeft, te bestendigen. Dr. Goossenaerts staat immers achter zoveel initiatieven, acties en verwezenlijkingen van de Vlaamse Beweging tussen 1910 en 1940 dat het gewettigd is de vraag te stellen hoe Vlaanderen er *nu* zou uitzien, indien de Kempenaar Goossenaerts er niet was geweest en indien hij niet in de stad van Roeland en Artevelde de kring had gevonden en gedeeltelijk ook had kunnen vormen van waaruit hij zijn op één groot objectief gerichte activiteiten kon ontplooiën. Zonder hem had misschien ook deze plechtigheid niet plaatsgevonden. Was het niet Dr. Goossenaerts die al op 11 november 1919 — in een allerminst gunstig klimaat — Vlamingen uit het Gentse heeft opgetrommeld om een bezoek te brengen aan de graven van de op dit kerkhof begraven flaminganten uit de 19e eeuw en die daarbij zoveel toeloop kreeg dat de pelgrimage in de volgende jaren geregeld werd herhaald? Het organiseren, geschraagd door een onrustige en onuitputtelijke activiteitsdrang en door een onwrikbaar vertrouwen in de macht van de persoonlijke inzet, zat de Kempische boerenzoon blijkbaar diep in het bloed. Als leerling aan het Klein Seminarie te Hoogstraten, waar de wijze leraar Thad-

* Tekst van de academische rede op de Campo-Santo-dag 30 oktober 1982 (Sint-Amandsberg). Wij verwijzen naar M. HANOT (uitg.), *Dr. Jozef Goossenaerts 1882-1963, Getuigenissen en Studies* (Gent 1973) en *Dr. Jozef Goossenaerts 1882-1963. Album* (Gent 1982). Een paar details leerden we kennen in de onuitgegeven uitstekende licentiaatsskriptie van Jan Verhaeghe, De oprichting van de Vlaamse Wetenschappelijke Academies 1936-1938 (K.U.L. 1980-1981), waarvoor hier onze hartelijke dank.

deus Spaeninx zijn flamingantische gevoelens en de liefde voor de eigen taal had gewekt, was hij medestichter van de studentenbond „Het heidebloempje”. Als student te Gent was hij al gauw bestuurslid en voorzitter van de „Rodenbachvrienden”, die samen met de vrijzinnige studenten van „'t Zal wel gaan” studentenkongressen organiseerden in de geest van Mac Leod, wiens opvattingen over het Hoger Onderwijs en over de taal in dienst van de volksverheffing de jaren rond de eeuwwisseling hebben beheerst; later stonden zij ook samen in de bres voor een volledige Nederlandse hogeschool te Gent. Hier komt een andere trek te voorschijn, die Goossenaerts' leven en activiteit blijvend zal kenmerken, nl. de filozofische en religieuze verdraagzaamheid die geen afbreuk doet aan de eigen diep godsdienstige overtuiging : iedereen die van goeden wille is — katholiek of vrijzinnig, links of rechts —, is welkom en moet welkom zijn wanneer het gaat om de bewustmaking van het Vlaamse volk en om zijn strijd voor het hem toekomende recht. Naar Gent was de jongeling uit de katholieke Antwerpse Kempen gekomen door zijn belangstelling voor de volkstaal en voor de taal van de landbouw, die hij al vroeg was beginnen te verzamelen. Op een voor die jeugdige leeftijd zelfstandige wijze had Goossenaerts contact opgenomen met professor Willem de Vreese, die voor zijn keuze beslissend werd. Van hem heeft hij de zin voor een zuiver en verzorgd Nederlands geleerd, dat hij als ateneumleraar jarenlang zou onderwijzen en verdedigen tegen hen die het een jargon vâseux noemden. De Vreese overtuigde hem ook van de eenheid van het Nederlands en van het Nederlandse volk, die als een onzichtbare richtlijn zijn latere leven zou bepalen. Van De Vreese heeft hij ook steun gekregen toen hij, eigengereid en soeverein als hij was, een door de Akademie gestelde prijsvraag in zijn zin omhoog, een studie over de landbouwterminologie in zijn geboortedorp Wuustwezel schreef in plaats van een algemeen Nederlands vakwoordenboek en toch bekroond werd. Dat Goossenaerts' werk toen niet werd gedrukt, heeft Vlaanderen de eer gekost de eerste systematische studie van een regionale landbouwtal voortgebracht te hebben.

De hoop van De Vreese dat Goossenaerts verder zou gaan op de weg der wetenschap en hoogleraar zou worden, werd niet verwezenlijkt, want nauwelijks was deze leraar geworden in Chimay en Ath — de jonge Vlaamse germanisten werden in die tijd naar Wallonië gestuurd niet alleen omdat er daar meer staatsscholen waren, maar ook omdat daar misschien zog. gemengde huwelijken zouden tot stand komen —, of hij zat alweer volop in de aktie : meetings en agitatie voor de Vlaamse hogeschool in het gebied van de taalgrens in Zuid-Oost-Vlaanderen, voorstellen voor organisatie en aktie om samen met kollega's als De Beukelaere en Van Isacker en vrienden als Staf de Clercq aan praktische en efficiënte taalgrensaktie te doen, namen zijn tijd in beslag. De vereniging „Taalgrens Wakker” is de eerste van een lange reeks die nog zouden volgen. En in 1913, toen hij al leraar was gewor-

den in Gent en in de Molenstraat te Sint-Amandsberg was komen wonen, was hij reeds sekretaris van de algemene regelingskommissie der Wetenschappelijke Kongressen, die door haar agressieve organisatie de Gentse burgemeester Braun uitdaagde in het jaar van de grote wereldtentoonstelling, die de verdedigers van Gand-Français een handje moest reiken.

Naast zijn niet te stuiten engagement toont de eerste wereldoorlog op onthullende wijze Goossenaerts' uiterste voorzichtigheid en overlegde taktiek, daar waar het erop aankomt de strijd niet in gevaar te brengen. Op een tot nog toe onduidelijke wijze geraakt hij verstrikt in het spionagenet van de agent Frans Van Aerden en van de Britse inlichtingendienst en hij wordt in november 1915 aangehouden door de Geheime Feldpolizei. Door tussenkomst van zijn vriend Borms en van de professoren De Vreese en Jostes krijgt hij slechts 10 jaar hechtenis in plaats van de doodstraf. Als Vlaamsgezinde komt hij tenslotte in het Vlaamsgezinde krijgsgevangenenkamp te Göttingen terecht, waar hij zich direkt inzet bij de actie voor het Nederlands; hij wordt er leraar Duits om te voorkomen dat de lessen door een Duitser gegeven zouden worden, maar weigert pertinent Duits te spreken met de Vlaamsgezinde Duitse officieren. Hij houdt niet alleen op 11 juli een daverende feestrede met als thema „onverfranst, onverduitsd”, maar hij slaagt erin langs zijn geheim genootschap — zijn veem — invloed te krijgen op het gehele geestelijke en sociale leven van het kamp en in zekere zin de aktivistische invloed van zijn medegevangenen gedeeltelijk te neutralizeren, al heeft hij sympathie voor hun werking en doeleinden. Het kost hem een overplaatsing van Göttingen naar Havelberg, waar zijn vriend Borms hem was komen bezoeken, waar ook een vroegere Gentse medestrijder gevangen zat. Met hem had hij in 1915 de stichtingsvergadering van de aktivistische Vlaamsche Post verlaten, omdat het gehele gedoe hem niet zinde. Was het aktivisme der Gentenaren te liberaal en te vrijzinnig? Of komt hier zijn verlangen tot uiting zich politiek niet bloot te geven om steeds ter beschikking te zijn voor de strijd?

Het einde van de oorlog en de terugkeer uit de gevangenschap betekenen een duidelijke radikalizing van aktie en van geest. De Molenstraat te Sint-Amandsberg werd na de wapenstilstand het centrum van het radikale nationalisme: In het huis van Goossenaerts, die in november 1918 op een staatsgreep van de terugkerende Vlaamse frontsoldaten had gehoopt, werd onmiddellijk na het einde der vijandelijkheden het dagblad „Ons Vaderland” gevestigd. Voor het eerst in 1914 in Calais verschenen, was het in 1915 in de handen van de radikale flaminganten en leden der Frontbeweging geraakt. In de Molenstraat had de eerste vergadering van de Frontraad na de oorlog plaats.

Het is wellicht een weldaad geweest voor de Vlaamse Beweging na de wereldoorlog dat Goossenaerts om zijn vaderlandse houding niet werd be-

loond, maar zich op het ateneum allerlei verdachtmakingen en vernederende behandelingen moest laten welgevallen, zodat hij eind 1920 zijn betrekking moest opgeven. Hij kon zich nu met alle kracht wijden aan de actie en agitatie, nadat hij samen met Dr. Verduyn de organisatie van de Vlaamse oudstrijders letterlijk had uit de grond gestampt en in de kortste tijd tienduizenden leden had gewonnen dank zij zijn tactiek der delegatie en celvorming. Voor rellen en betogingen schrikte hij niet terug, maar hij nam er zelf niet aan deel.

In 1919 stichtte hij zijn derde geheime vereniging, waarschijnlijk nog een reminiscentie aan de sfeer van de romantische studentenbeweging der vorige eeuw. In dit derde Veem met de veelzeggende naam „Ick wyck niet af”, waartoe een aantal radikale Vlamingen als R. de Smet, J. van Severen, Honoré de Busschere en R. Standaert behoorden, zie ik de grondslag van al zijn activiteiten na 1919. In zijn biografische nota heeft Goossenaerts veel later het doel ervan op de volgende wijze samengevat :

„de kern zelf van de strijd om ons to be or not to be, onze uitgroei als volk met alle nadruk te onderstrepen en tot ontwikkeling te brengen, daarbij al het goede dienaangaande naar best vermogen in de goede bedding (trachten) te leiden, te beheersen, te steunen en vooruit te helpen”.

Eigenhandig stelt hij het programma op van het geheime orgaan van het Veem, het weekblad „Vlaanderen”, dat in 1922 begint te verschijnen. Het drukt geregeld de beruchte „Tien geboden van de Vlaams-nationalist” af en predikt vanaf het begin een integraal nationalisme wars van elke invloed van het zog. flamingantisch belgicisme. Kan men „Vlaanderen”, dat later een doktrinair verbalisme zou botvieren, zien in het licht van het doel „de kern der Vlaamse Beweging te *vrijwaren* en te *beveiligen*”, de jaren van het interbellum staan duidelijk in het teken van het „*beheersen*” en het „*leiden*”.

Van doorslaggevende betekenis hierbij was in november 1918 de ontmoeting met de oud-frontofficier en hoogleraar aan de Gentse universiteit, prof. F. Daels, die door de fysisch onderkomen ex-gevangene wegens zijn slechte gezondheidstoestand opgezocht werd. De kennismaking vertoont een tragisch-komische noot : toen de professor aan Goossenaerts een onschuldige inspuiting had gegeven, viel deze bewusteloos op de grond. Dit was het begin van de strijdbare en vruchtbare samenwerking tussen de Kempische boerenzoon, „weerstander” en ateneumleraar, en de telg van een oorspronkelijk Franssprekende Antwerpse patriciërsfamilie, die uit sociaal medevoelen flamingant was geworden en door de ervaringen aan het front zich tot een radikaal van het zuiverste keraat had ontwikkeld. Zij zou haar stempel drukken op twintig jaar strijd voor de bewustwording en de geestelijke en materiële ontplooiing van het Vlaamse Volk.

Op het partijpolitieke vlak heeft Goossenaerts geen bijzondere rol gespeeld, al zal hij als raadgever en opstoker van politiek gebonden kennissen en vrienden zich zeker niet onbetuigd hebben gelaten.

Op drie terreinen heeft Goossenaerts als motor en als leidinggevend bezieler op de achtergrond een verreikende invloed uitgeoefend.

1. In dienst van een boven de partijen staande volksbeweging, die haar wortels had in het offer van de IJzersoldaten als bezielende en niet aan te tasten faktor, stond zijn aktie in het Verbond der Vlaamse Oudstrijders, dat hij uitbouwde tot een stevige organisatie en dat hij ook voor andere doeleinden dan stoffelijke eisen wist te mobiliseren, stond zijn bedrijvigheid in en voor het „Vlaamse Volkstoneel”, waarvan hij in de eerste jaren de administratieve bestuurder is geweest, stond ook zijn lidmaatschap van het IJzerbedevaartkomitee. Hij heeft hier geen in het oog springende rol gespeeld, maar hij bevond zich al onder de eerste initiatiefnemers en stelde de lijst van de eerste leden op. Het zou interessant zijn te weten welke invloed hij heeft uitgeoefend op de radikale toespraken van voorzitter Daels, die telkenjare met zijn ijzeren stem de Vlaamse doden opriep en als geweten van Vlaanderen de Brusselse inertie en onwil geselde.

2. Goossenaerts was ervan overtuigd dat een sterk en georganiseerd verenigingsleven de opgang van een zelfstandig Vlaams sociaal en kultureel bewustzijn moest schragen. Was hij niet direkt betrokken bij de stichting van de Vlaamse Toeristenbond, zonder zijn toedoen was de Vlaamse Automobilistenbond niet zo vroeg ontstaan; hij was medestichter van het Vlaamse Kruis en van Vlaamse Kinderzegen en was ook beheerder van het Vlaams Huis Uilenspiegel en van de Medisch-Pharmaceutische Centrale. Vlamingen moesten vooral leidinggevende posten gaan innemen en hun Vlaamse idealen trouw kunnen blijven. Goossenaerts zorgde ervoor dat de verzekeringsmaatschappij Noordstar-Boerhave tot stand kwam en had waarschijnlijk ook de hand in de oprichting van de Handelsbank; hij moest zijn toevlucht nemen tot een listige omweg om de stichting van het Vlaams Economisch Verbond te bewerkstelligen met Lieven Gevaert als voorzitter; tegenover de Franstalige en frankiljonse associaties van ingenieurs kwam de Vlaamse Ingenieursvereniging te staan, die vriend Mariman op Goossenaerts' instigatie in het leven riep. Goossenaerts heeft volgens zijn eigen getuigenis ongeveer 50 verenigingen doen ontstaan, hun weg uitgestippeld en van op de achtergrond in goede banen geleid. Hij had er namelijk een handje van weg om het initiatief uit te lokken en de steen aan het rollen te brengen, de aktie te bevorderen en vanuit de verte te surveilleren. Hij was, om de woorden van een bekend politikus te citeren : de man op de tweede plaats, maar in feite de eersterangsfiguur.

3. Op één gebied is hij wel naar buiten getreden, weliswaar ook hier als zog. tweede man, nl. als de eeuwige sekretaris, maar toch als motor, organisator en ziel, zodat men hem ermee identificeerde : de *Wetenschappelijke Kongressen, dat was Goossenaerts*. Zonder hem waren ze niet denkbaar geweest en hadden ze, in dienst van de vernederlandsing van de wetenschap

en van het Hoger Onderwijs in Vlaanderen, zeker niet die geweldige ont-plooiing gekend.

Vanzelfsprekend heeft Dr. Goossenaerts tussen 1919 en 1930 actie gevoerd voor de vervlaamsing van Gent en zelfs tegenbetogingen tegen de stoeten van Gand-Français georganiseerd; vanzelfsprekend heeft hij later de Nolfbarak, dat schoenlapperswerk, bestreden en de studenten in hun boycot en verzet tegen de franskiljons onder de professoren met raad en daad bijgestaan. Hij was er echter van overtuigd dat ook met een geheel Vlaamse universiteit de kous niet af was, dat achter de vernederlandsing van de universiteit en van het Hoger Onderwijs ook een Nederlandstalige wetenschap en wetenschapsbeoefening moeten staan voor docenten en geleerden die Vlaams voelen en die ook het Nederlands en de taal van de Nederlandse wetenschap, indien nog niet volmaakt, dan toch op voldoende wijze beheersen. De taak hiervoor te zorgen, een taak die de universiteit op dat ogenblik niet kon en vaak ook niet wilde uitvoeren, heeft de ateneumleraar Goossenaerts — in 1925 was hij door toedoen van zijn vriend, onderwijsminister Kamiel Huysmans, aan de Ottogracht weer aan de slag kunnen gaan — op zich genomen. Sedert 1920 was hij sekretaris van de Gezamenlijke Rege-lingskommissie der drie kongressen, die in 1913 voor het laatst samengeko-men waren; Prof. Daels was voorzitter geworden van het Natuur- en Geneeskundig Kongres, de spilvereniging die hij volledig beheerste. Met Goossenaerts als alomtegenwoordige drijvende kracht zijn beiden erin ge-slaagd een reusachtige organisatie op te bouwen die steeds meer kongressen omvatte. Na de sociale geneeskunde kwamen de moderne kunsten en de ekonomie, later de landbouwwetenschap, de techniek en het boek- en bibliotheekwezen, na 1930 ook de perswetenschap. Goossenaerts kende allen en iedereen in Vlaanderen, hij wist steeds de gepaste sprekers en promotoren te vinden. Hoevelen die later professor werden en intussen Goossenaerts ver-geten zijn, zijn hier voor het eerst voor een wetenschappelijk publiek opge-treden? Getrouw aan de boodschap van De Vreese, dat het Nederlands één en onverdeelbaar is en dat van de wetenschapsbeoefening in het Noorden bijna alles te leren was, werden ook Nederlandse gastsprekers uitgenodigd, tot het een traditie werd dat in elke sektie ten minste één Noordnederlander een referaat hield. De Kongressen werden hoogdagen en toogdagen van de Nederlandstalige wetenschap in Vlaanderen, ze waren, volgens de woorden van Goossenaerts zelf, naast de stilaan vervlaamsende hogescholen de echte Vlaamse universiteit, later het echte Vlaamse Hoger Onderwijs „in actie”. En hoe triomfeerde hij toen er in 1935 niet minder dan 5000 deelnemers waren ingeschreven en in meer dan 240 sekties 375 sprekers optraden? De kroon op dit grote werk werd de oprichting van zelfstandige Koninklijke Vlaamse Akademiën, die in de sfeer der openbare belangstelling kwamen in het jaar 1935. Dat is ook het jaar waarin binnen de schoot der Kongressen de „Vereniging voor Wetenschap” tot stand kwam met Daels als voorzitter

en vanzelfsprekend met Goossenaerts als sekretaris. Ik kan me niet van de indruk ontdoen dat deze Vereniging hoofdzakelijk ontstaan is met het oog op de strijd voor de Akademiën, om een brede basis te hebben die steunde op een groot aantal leden. De voorgeschiedenis van de Koninklijke Akademiën is nog onvoldoende bekend. Twee feiten staan echter vast. De Vereniging — en dat waren in de grond Daels, Elaut en weer als man op de achtergrond Dr. Goossenaerts — heeft zich a.h.w. een opdracht toegeëigend, zodat ze samen met de Akademie van de Koningstraat, waarvan Daels lid was, via een gemeenschappelijke kommissie *haar* opvattingen kon opdringen. Door persoonlijke aktie bij politici van alle partijen en groepen en door handig manoeuvreren en „taktieren” wisten ze de vorm en de samenstelling van de nieuwe Akademiën op beslissende wijze te beïnvloeden. Zie minister Dierckx op de plechtige oprichtingsvergadering, die niet zonder incidenten verliep, dat — indien het van hem had afgehangen — de Akademiën er anders hadden uitgezien, Daels en Elaut konden in gedachten zeggen, dat zonder hun gemanoeuvree de Akademiën geen volledig en echt zelfstandige instellingen waren geworden, waarin *in elk geval* een reeks overtuigde Vlamingen zetelde. Goossenaerts, de spiritus rector, was thuis gebleven. Met het oog op de kulturele autonomie, die na 1935 haar schaduw vooruitwierp, had hij met de Vereniging grote dingen voor : ze zou een centraliserend orgaan voor de wetenschap worden en o.a. ook alle lokale en regionale wetenschapsbeoefening bundelen en nog veel meer, met een ateneumleraar als geheim sekretaris-generaal der Vlaamse wetenschap.

Gedurende de tweede wereldoorlog was de aktieruimte begrensd geworden. De Kongressen konden slechts in beperkte mate doorgaan, maar in de provinciale kulturele sektor, waar Goossenaerts officieel bedrijvig kon worden, spande hij zich in voor de vrijwaring van de zelfstandigheid van het Vlaamse kulturele leven tegen de politiek van kollaboratie enerzijds en de inmenging van de Duitsers anderzijds. Nog meer dan in de eerste oorlog wantrouwde hij de Duitse toenaderingspogingen, niet alleen om taktische redenen maar ook uit diepe overtuiging. Bekend is het incident met de Duitse officieren op het Gentse Kongres in 1942; toen zij uit echte belangstelling aan de zittingen wilden deelnemen in Wehrmachtuniform heeft de sekretaris van het Kongres ze op vriendelijke maar kordate wijze naar buiten geloodst, omdat hij zijn Vlaamse kongressen niet wilde kompromitteren.

In zijn reeds geciteerde, alleen in handschrift bestaande korte autobiografie staat een veelzeggende zin : *Reken nooit op dankbaarheid*. De gevangene van Rheinbach, Göttingen en Havelberg had na 1918 zijn betrekking in het ateneum verloren. Nu werden Goossenaerts zijn vroegere onvoorwaardelijke inzet voor het Vlaamse rechtsherstel en zijn trouwe vriendschap met vele Vlaamse strijders die in het vaarwater en de maalstroom van de kleine of grote kollaboratie waren terechtgekomen, kwalijk genomen, zodat hij

voor enkele maanden in het bekende kamp van Lokeren terecht kwam. Men moest Goossenaerts tenslotte buiten vervolging stellen, maar het duurde nog geruime tijd vooraleer hij in zijn rechten en zijn eer was hersteld. De repressieperiode is een cesuur geweest in zijn leven, maar niet in zijn onvermoeibare aktiviteitsdrang en werkkraft. Zij vonden echter niet meer de publieke weerklank zoals vroeger, want enerzijds de repressie in haar personele en atmosferische gevolgen, anderzijds de ontwikkeling van de Vlaamse kulturele en wetenschappelijke beweging hadden de resonantiebodern en de grondslagen gewijzigd. Hij kon nog wel enkele punktuele kongressen organiseren, maar z i j n wetenschappelijke kongressen waren uit de hand van z i j n Vereniging voor Wetenschap gegleden en de pogingen om bijv. weer invloed te krijgen in de Filologenkongressen vonden geen respons.

Goossenaerts heeft nooit voor zichzelf iets gevraagd, steeds dacht hij aan de anderen. Zijn advokaat en raadgever na de oorlog vertelde mij dat hij met Goossenaerts nauwelijks zijn eigen zaak kon bespreken, omdat deze altijd maar wees op de vele medegevangenen en medestanders die hulp nodig hadden. Voor de slachtoffers van de repressie had hij de hand in de stichting van het „Comité voor Recht en Naastenliefde”, waarvan hij hoopte dat het de basis zou worden van een grote machtige volksbeweging voor amnestie en eerlijke berechting, zoals de beweging van de Vossen na 1920. Pastoor De Brouwer heeft in het pas verschenen nummer van „Wetenschappelijke Tijdingen”, Goossenaerts' tijdschrift dat hij in 1950 weer leven had ingeblazen, de verdiensten van zijn vriend in het licht gezet. In 1958 heeft dit Comité zijn werking gestaakt.

In deze omstandigheden konden de oude sluimerende liefdes weer aan bod komen : het Kempische geboorteland en de filologie in de ruimste zin van het woord. Goossenaerts was niet alleen van het begin af één der bezielers van het Verbond voor Heemkunde, hij werd nu de stuwende kracht achter het „Centrum voor Studie van Land en Volk van de Kempen”. Als filoloog stimuleerde hij de studie van de oude wijsdommen en keuzeboeken, maar zijn doel was een veel wijder opzet : een volledige en allesomvattende geschiedenis van de Kempen in al haar aspekten en in haar gehele Nederlandse uitbreiding in de provincies Antwerpen, Limburg en Noord-Brabant. Hijzelf nam zijn oude, vóór de eerste wereldoorlog bekroonde dissertatie weer ter hand en werkte ze uit tot het monumentale „*Woordenboek over de taal van en in het landbouwbedrijf in het Noordwesten van de Kempen*”. Door de overvloed van taalkundige, volkskundige en historische gegevens heeft het tot ver buiten de Nederlandse grenzen zijns gelijke niet en heeft het in de wetenschap, waarvan hij de beoefening voor de strijd had opgegeven, aan zijn naam een blijvende roem bezorgd.

Zonder twijfel heeft Dr. Goossenaerts een innerlijke verwantschap gevoeld met Reinaert, de held uit het middeleeuwse dierenepos, die iedereen te slim af was en door zijn handig manoeuvreren zijn doel steeds wist te bereiken.

Zijn activiteiten in de Oostvlaamse en interprovinciale kultuurdienst gedurende de oorlog en vooral de ontdekking van de middeleeuwse kelder op Notax, het buitengoed van de familie Saverijs te Destelbergen, maakten hem al gauw tot het hoofd der Gentsgezinde Vossenjagers of Reinaerdisten. Notax was voor hem Malpertuus, hij organiseerde een Reinaertpad van Destelbergen naar Hulst en bracht nieuw leven in de Reinaertstudie. Hieruit en uit de bemoeienissen om de Heemkunde van Noord-Oost-Vlaanderen en het Gentse werd de „Heemkundige Kring — de Oost-Oudburg” geboren. De hier aanwezige tentoonstelling zet de betekenis van Dr. Goossenaerts voor Sint-Amandsberg en het Gentse duidelijk in de verf. Ze werd met kundigheid en liefde opgezet door Dr. Gysseling, één van Goossenaerts' leerlingen, Reinaertspecialist en eminent beoefenaar van de filologie, die hier als voorbeeld mag staan voor de vele jonge mensen die door Dr. Goossenaerts voor de wetenschapsbeoefening warm gemaakt en gewonnen werden.

Wanneer aan iemand het recht toekomt zijn laatste rustplaats te hebben op dit Campo Santo naast zoveel groten uit de Vlaamse Beweging, dan geldt dit zeker voor Dr. Jozef Goossenaerts, de man van de actie, de man wiens programma uit één woord bestond: DOEN — het woord van dr. Laporta —, de onbaatzuchtige en onkreukbare, de geestdriftige en stimulerende, de beweeglijke en beginselvaste promotor van een lange reeks verworvenheden waarvan wij nu genieten. Hij is in de waarste zin van het woord één van de schoulers waarop wij nu staan. Hij was een groot man, een man met een ruggegraat, die geen groten ter wereld heeft gevleid en gestaag en consequent het grote nationale en menselijke doel dichter bij de verwezenlijking heeft gebracht. Hij deed het op de hem eigen koppige en bescheiden manier, ook met taktiek en manoeuvres, maar zonder ooit het beginsel prijs te geven. Hij hield zich steeds op de tweede plaats, wetend dat hij zo het verst kon komen en het best de kern kon vrijwaren: „een ruggegraat hoeft men niet te zien, maar zonder gaat het niet”. Dat heeft niet belet dat hij een bewonderenswaardig voorbeeld van verdraagzaamheid en tolerantie was; hij schreeuwde ze niet van de daken, maar zette ze in daden om. Goossenaerts, de radikaal, was een echt pluralist avant la lettre, die — zelf diep gelovig tot op het eind van zijn leven — ieders overtuiging respekterde, zodat vrijzinnigen en andersdenkenden samen met hem de hand aan de ploeg sloegen. Door de wonderbare mengeling van radikalisme en praktische geest, van beginselvastheid en verdraagzaamheid heeft hij vervuld wat hij achtte zijn sociale en „kristelijke plicht” te zijn: „*zijn volk te helpen naar beste vermogen en zoveel hij kon*”.